

Մ ա շ փ ո յ ի Ն իր ճ ա գ ա ն գ

Քայասարանեայց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ
WWW.SOURPHAGOP.ORG (17-րդ տարի)

Նյս թիւով.....

փետրուար 2017 (ԴՊ տարի թիւ 6)

Փետրուար ամսուան բացատրական
տօնացոյց Էջ 2-9

Սեանդնդառագ
Ղեւոնդեան՝
Նորահրա՝

Ա. Վարդանանց շարական
Յովնան մարգարէի յիշատակութեան օր
Ա. Սարգիս Զօրավար
Բարեկենդան Առաջաւորաց Պահֆի
Կ. Պոլսոյ Սիեւերական Յողով
Ա. Ռսկեանց խահանաները
Ատովմանց
Ա. Սահակ Պարթև

Կիրակնօրեան եւ Մեծ Պահֆը Էջ 10

Եւակի գիրեր Էջ 10

Պրն է Եիշդ պարասխանը Էջ 11-14

Ամէն օր վարդանանց է Էջ 15

Լուրեր Կիրակնօրեայէն Էջ 16
Առաջնորդ Արքաւան Քայրը այցելէց
Կիրակնօրեայ Դպրոց

Վ...Վարդանանց

Իսաչարի Քեղինակ՝ Յողովրդական Վարպետ,
Ռուբեն Նալբանդյան
Քանպի Քայր Սեր ՎՍուրբ
Աւերարանն Գիտեմք եւ
Մայր Վահագեւական Եկեղեցի
Կաթուղիկէ:

Ամսուան Քամարը

«Մ՛վ կրնայ, ուրեմն, մեկ բաժնէլ քրիստոսի սէրէն. նեղութիւնը, անձկութիւնը, հալածանքը, սո՛վը, մերկութիւնը, վրանգը, կամ սուրը»: *Քրոնայեցիներուն 7.35*

Քաւարֆ

Կրօն

Եկեղեցի

Լեւու

Մշակոյթ

փետրուար ամսուան բացարական փոնացոյց

Ծբթ. 4	Աբ. Գրիգոր Լուսաւորիչի որդիներուն եւ թոռներուն յիշարակութեան օր Արիստակէսի, Վրթանէսի, Յուսիկի...
Կիր. 5	Քարեկենդան Առաքաւորաց պահի
Ուր. 10	Ս. Յովնան մարգարէի յիշարակութեան օր
Ծբթ. 11	Ս. Սարգիս Վորավար, որդին Մարտիրոս եւ 14 վինուորներու յիշարակութեան օր
Քշ. 13	Արբոց Աստուծանց Ջորավարացն եւ Աուփասանց վկայիցն
Չշ. 14	ՄԵՆԱՌՆՆՆՆՆՆՆՆ
Եշ. 16	Արբոց Ոսկեանց Քահանայից
Ծբթ. 18	Ս. Ասիակ Պարթեւ Բայրապետին
Չշ. 21	Արբոց Պետրոսեանց Քահանայիցն
Եշ. 23	Արբոց Վարդանանց Ջորավարացն 1036 վկայիցն
Ծբթ. 25	Կոստանդնուպոլսոյ Ս. Յովնան 150 Բայրապետներուն
Կիր. 26	Մեծ Պահի Ա. Կիրակի՝ ԲՊԻՆ ԲԱՐԵԿԵՆՊԱՆ
Քշ. 27	Ս. օր Մեծ Պահի

Պահի՛ 1, 3, 6, 7, 8, 9, 15, 17, 22, 24, 27, 28

ՄԵՆԱՌՆՆՆՆՆՆՆՆ

Բայաստանեայց Եկեղեցոյ տէրունի փոներէն մէկն է: Ան յիշարակն է 40 օրուայ մանուկ Յիսուսի տաճար բերուելուն ու Աստուծոյ ընծայուելուն: Մեանընդառաջ անշարժ փոն մըն է, եւ ամէն փարի վայն կը փոնենք Աւոր Ծնունդէն 40 օրեր ետք, փետրուար 14-ին: Մեանընդառաջի օրը, եկեղեցիէն ներս Ս. Պատարագ կը մատուցուի, Եկեղեցիին 4 անկիւնները կը կարդացուին առիթին Բամապատասխանող Բարուածներ: Կը յիշարակուին նաեւ ծերունի Աիմոնն ու Աննա մարգարէուհին, որոնք Յիսուսի տաճար ընծայման ներկայ գտնուեցան:

Գիտէ՞իր թէ ...

Մեանընդառաջի մասին կարելի է կարդալ միայն Ղուկասի աւետարանին մէջ:

Ի՞նչ կը փոնենք փետրուար 14-ին

Երբ մեր շուրջը St. Valentine կը փոնուի, մենք պէտք է յիշենք թէ Բայ Եկեղեցին այդ օրը Մեանընդառաջ կը փոնէ: Մեանընդառաջը, 40 օրուայ Յիսուս Մանուկին տաճար տարուելու եւ Աստուծոյ նուիրուելու օրն է: Նախորդող գիշերը, 13-ին, եկեղեցոյ մէջ արարողութիւն տեղի կ'ունենայ, կրակ կը վառեն եկեղեցոյ բակին մէջ ու Բաւարացեալներ իրենց մոմերը վառելով փոն կը փանին:

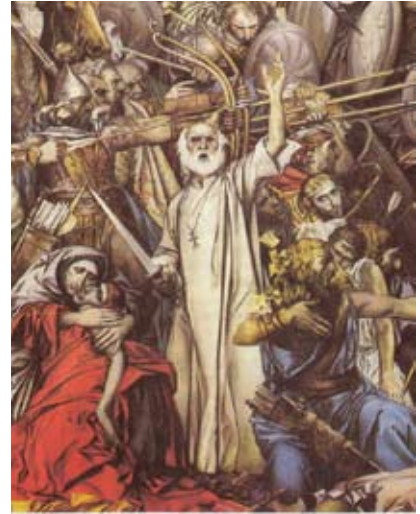
ՊԵՐՈՆՊԵՆՔ

Յովսէփ կաթողիկոս, Սահակ եւ Թաթիկ եպիսկոպոսներ, Ղեւոնդ Մուշէ, Արշէն, Սամուէլ ֆահանաներ, Քազազ եւ Աբրահամ սարկաւազներ եւ այլ հոգեւորականներ Ղեւոնդեան՝ անուան փակ կը խանչչուին:

Ղեւոնդեանց ֆահանայից փօնը կը փօնուի վարդանանց փօնի նախորդող Երեմշաբթի օրը, որ նաեւ փօնն է բոլոր ֆահանաներուն:

Պ ա Ր Ս Ի ց Յ ա Վ կ ե Ր փ Ր. թագաւորը, վարդանանց պատերազմէն ետք, Քայաստանի մէջ ապստամբական նոր խլրփումներ կանխարգիլելու համար, կարգ մը կասկածելի նախարարներու հետ հոգեւորականներն ալ

արգելափակեց:

454-ի քուշանաց դէմ պատերազմի պարտութենէն ետք, Յավկերփ թագաւորը արգելափակուածներէն իւրաքանչիւրը փարբեր ձեւով սպաննեց: Ղեւոնդեան՝ հայ եկեղեցականութեան պարծան՝ ներշնչող սուրբերն են: Քայրենի՛ի եւ հաւատքի նկարմամբ նուիրումի գաղափարը Ղեւոնդեան՝ փուին իրենց անձնական օրինակով:

Րարեկենդան Առաքաւորաց Պահի՛ի

Յարուկ է միայն Քայ Եկեղեցւոյ: Կը սկսի Մեծ Պահի՛էն 3 շաբաթներ առաջ: Կը պահանջուի խիստ պահեցողութիւն: Քին ժամանակ, այդ օրերուն թոյլափրուած էր միայն աղ ու հաց ուտել, արգիլուած էր Ա. Պատարագ մատուցել: Առաքաւորաց Պահի՛ի խորհուրդը հեթանոսական ապականութենէն մարդկային 5 պգայարաններու սրբումն է: Քին օրերուն սովորութիւն կար մկրտութենէն առաջ 5 օր ծոմ պահել: Ա. Ղրիգոր Լուսաւորիչ նոյնպէս հրամայեց Արդար թագաւորին եւ միւսներուն մկրտութենէն առաջ 5 օր ծոմ պահել, անոր շնորհիւ Արդարը և ուրիշներ փրկուեցան իրենց հիւանդութիւններէն: Այդ պատճառով ալ Առաքաւորաց Պահի՛ը կը կոչուի նաեւ փրկութեան պահի՛: Համաձայն Քայ Եկեղեցւոյ վարդապետներու, Առաքաւորաց Պահի՛ը հաստատուած է Ա. Ղրիգոր Լուսաւորիչը, ի յիշատակ վերոյիշեալ ծոմապահութեան: Այս պահի՛ի Առաքաւորաց կոչուելու վերաբերեալ կայ երկու մեկնութիւն. Ա. իբրեւ կարապետ Մեծ Պահի՛ի, Ր. իբրեւ Քայոց առաջին պահի՛ը: Առաքաւորաց Պահի՛ը թիրիմացաբար անուանուած է նաեւ Ա. Սարգիսի պահի՛, որովհետեւ Առաքաւորաց Պահի՛ին յազորդող շաբաթ օրը Քայ Եկեղեցին կը փօնէ Ա. Սարգիսի փօնը: Քայ մատենագիրներու վկայութեան համաձայն, Առաքաւորաց Պահի՛ը հին ժամանակներուն գոյութիւն ունեցած է նաեւ յոյներու ու լարիներու մօտ:

Առաքաւորաց Պահի՛ի 5-րդ օրը (Պուրբաթ) կը յիշատակուի Ա. Յովնան մարգարէի ֆարոյութիւնն ու Նինուէի ապաշխարութիւնը՝ ոչ իբրեւ Ա. Յովնան մարգարէի փօն, այլ իբրև մեծ ապաշխարութեան և ծոմապահութեան օրինակ:

Նորահրաշ՝ Ա. Վարդանանց շարական

Քայաստանեայց եկեղեցին այս փարի փետրուար 23-ին կը փոնէ Վարդանանց պատերազմի յիշատակը: Պատերազմի պատմականն ու իրողութիւնները բոլորին ծանօթ են: Պարսիկներու Յապկերտ թագաւորին ուղղուած պատասխանանակին հետեւեալ ելրափակումը ապրու եւ գեղեցիկ ռեով կ'ամփոփէ կայութիւնը:

«Այս հաւարտէն մեզ ոչ ո՛ր չի՛ կրնար խախտել, ոչ հրեշտակները եւ ոչ մարդիկ, ոչ սուրը եւ ոչ հուրը, ոչ զուրը եւ ոչ ալ ռեւէ այլ դառն հարուած...»:

Ազգայնակրօնական բնոյթ ունեցող այս փօնը Քայաստանեայց եկեղեցւոյ ամենէն շար ժողովրդականութիւն ունեցող փօներէն մէկն է, որուն հերոս-վորավարները, իրենց յանձն առած պրոֆիտներուն եւ անխախտ հաւարտին ու յանդգնութեան շնորհիւ սուրբերու կարգին անցած են, եւ այլ սուրբերու նման, անոնց փառքը հիւսուած է շարականներու միզոցաւ:

Արբոցն Վարդանանցի շարականներէն ամենէն աւելի ծանօթն է «Նորահրաշ Պսակաւոր»ը: Ան Աբ. Ներսէս Ծնորհալիի

ստեղծագործութիւններէն մէկն է, որ Վարդանանց կանոնի «Օրհնութիւն»ն է: Այլ խօսքով, Վարդանանցի փօնի առաւօրեան ժամերգութեան գլխաւոր, կեդրոնական շարականն է եւ առաջին կարգին երգուողը: «Նորահրաշ Պսակաւոր» շարականը բաղկացած է փասը (10) փօներէլ եւ ան ծայրակապն է «Ներսէսի Երգ»-ին: Այսինքն եթէ այս շարականի փասը փօներու առաջին փողերէն իւրաքանչիւրին առաջին գիրերը առնելով խոլ-խոլի վերեղենք, կը կարդանք «Ներսէսի Երգ» խօսքը: Ահաւասիկ 10 փօներու սկիւբները:

- Նորահրաշ պսակաւոր և վորագլուխ առաքինեաց,
- Երկնաւոր թագաւորին վինու յաղթեալ պատերազմին,
- Պենական լուսով լսեալ արիացեալն խազն Արտակ,
- Արբափայլ զգեստուք պեճեալք ի յերկնաւոր հանդիսադրէն,
- Էական բարւոյն դիտմամբ ընդդէմ մեղացն վառեցաւ,
- Արացեալ վհաւարոյ վահան յուսոյն վրահիւք ծածկեալ,
- Ի հոտ անոյշ ողակիւբեալ մարուցանէր վինքն նուէր,
- Երկո՛ղունբք հարավարովք ընտրելագոյն նահարակօք,
- Պամկական խուճբ հավարաց եւ երեսնից թիւ ընդ վեցից,
- Գոհութեամբ փառապրութիւն Երրորդութեանդ նուագեմք....:

Գիտէի՞ր թէ
 Աւարայրի ձակարամարտը
 փեղի ունեցաւ 451
 թուականի
 Մայիս 26-ին, Աղմուտ գետի
 ափին:
 Ասկայն, Քայաստանեայց
 եկեղեցին Վարդանանցը
 կը յիշատակէ Քուն
 Քարեկենդանի նախորդող
 հինգշաբթի օրը:

Յովնան մարգարէի յիշատակութեան օր

Յովնան մարգարէն Աստուածաշունչի 12 փոքր մարգարէներէն է: Թին Կրակարանի մէջ տեղ գրած «Յովնանի մարգարէութիւն»՝ 4 գլուխներէ բաղկացած գիրքին մէջ, գրուած է թէ ինչպէս Աստուծոյ պարգաւով Յովնան մարգարէն կը մեկնի Նինուէ՝ խարովելու խաղափի հեթանոս բնակիչներուն: Սակայն ան անմիզապէս չի հեղեղի Միհրոզ պարգասին: Խուսափելով կարարել Աստուծոյ պարուիրանը Յովնան կը փորձէ փախչիլ Թարսիս կոչուած խաղափը: Սակայն փախուստի խանապարհին ձովը կը փոթորկի, եւ նաւուն վրայ գրնուողները վիճակ կը չգտնեն եւ վիճակը Յովնանին կ'ելլէ:

Յովնան կը բացապրէ թէ ինչ Եբրայեցի է, եւ թէ կը փախչի Աստուծոյ ներկայութենէն: Եւ Յովնանի փախափին վրայ, վինչ ձովը կը նետեն եւ ձովը կը հանդարտի: Աստուած կ'ետ ճուկի մը կը հրահանգէ, որ Յովնանը կ'լլէ:

Սարսափահար Յովնան աղօթով ու վրձուով կ'աղերսէ Միհրոզը փրկութեան համար եւ երեք օր ետք Աստուծոյ կամօքով կ'ապարկ բանարկութենէն երբ ճուկը ցամաքին վրայ վինչ դուրս կու գայ: Այս անգամ անսալով Աստուծոյ պարուիրանին՝ Յովնան կը մեկնի Նինուէ: Ակսելով իր խարովը՝ ան կը մարգարէանայ խաղափի կործանման մասին: Ունկնդիր ըլլալով Յովնանի մարգարէութեան, սպասուածին հակառակ, Նինուէի բնակիչները՝ մեծէն մինչեւ փոքր, նոյնիսկ թագաւորը պահէ կը պահեն եւ ապաշխարութեամբ ու աղօթով կը փրկեն իրենց հայրենի խաղափը վերահաս կործանումէն: Յովնան մարգարէի այս օրինակը հերագային Յիսուս ներկայացուց աստուածային նշան հայցող փարիսէիներուն:

Բայ Առաքելական Եկեղեցին Յովնան մարգարէի յիշատակութեան օրը մշտապէս կը նշէ Առաջաւորաց պահէի աւարին, որպէս խորհուրդ այն բանին, որ էշմարիտ ապաշխարութեամբ կարելի է արժանանալ Աստուծոյ հաճութեան ու ողորմածութեան: (անյայտ նկարիչ, ԺԸ դար)

Գիտէի՞ր թէ Առաջաւորաց Պահէի առաջին 4 օրերուն Ծաշու Աւետարան չի կարդացուիր եւ 5-րդ օրը կը կարդացուի Յովնան մարգարէի գիրքը:

Կ. Պոլսոյ Միեւերական Ժողով (381թ.)

Ընդհանրական եկեղեցւոյ ազգէ պարտութեան փարբեր ժամանակահատուածներու ընթացքին ծառայած են դաւանաբանական, վարդապետական, վարչակազմակերպչական խնդիրներ, որոնց պարասխանները փրուած են սրբագումար փիլեւերական ժողովներու ընթացքին: Այդպիսի ժողովներէն էր նաեւ, 381 թուականին Թեոդոսիոս կայսեր հրամանով գումարուած Կ. Պոլսի Բ. փիլեւերածողովը: Արիոսական վէճերու որպէս արդիւնք յայտնուած էր նոր հերեփիկոսութիւն՝ գլուխ եւ պաշտպան ունենալով Կ. Պոլսի Մակեդոն արքեպիսկոպոսին, որ կը մերժէր Սուրբ Բողոքին աստուածութիւնը: Սոյն խնդրով գումարուած վերոյիշեալ փիլեւերածողովը վերահասարարեց Նիկիոյ ժողովին ընդունուած դաւանութիւնը եւ պաշտպանեց Սուրբ Բողոքին աստուածութեան վարդապետութիւնը՝ որդեգրելով «մի Աստուածութիւն, երեք անձեր» բանաձեւը: Ընդունելով սոյն փիլեւերածողովը՝ Բայ եկեղեցին կը նշէ ժողովին մասնակից 150 սուրբ հայրապետներու յիշատակութեան օրը:

Յիշատակութիւն՝ Սուրբ Սարգիս Զօրավարի փետրուար 11

Վարդանանցէն 12 օրեր առաջ եղող Շաբաթ օրը, Քայ եկեղեցին նուիրած է Ս. Սարգիս Զօրավարի յիշատակին: Ս. Սարգիս, Նապադոկիոյ Չամիրժ գաւառէն էր. խաղաղ առաջինի վինուորական մը, որ Վօրապետի աստիճանին հասաւ: Բամարջակութեամբ

կը խարովէր Աւետարանը եւ կը կործանէր բագինները: Երբ Յուլիանոս կայսրը, որ խրիստոնէութիւնը ուրացած էր, գահ բարձրացաւ, Սարգիս, իր Մարտիրոս որդիին հետ Բայաստան ապաստանեցաւ՝ Սիրան թագաւորի մօտ եւ ժամանակ մը հոն մնալէ ետք անցաւ Պարսկաստան, պարսից Շապուհ թագաւորին մօտ՝ ծառայելով վինուորական ասպարէզի մէջ:

Մեծ եղաւ իր որդիին՝ Մարտիրոսին աւդեցութիւնը իր հսկողութեան ներքեւ գործող պարսիկ զօրքին վրայ. անոնց մէջէն խրիստոնէութեան դարձողներ եղան:

Այս պարագան հետզհետէ ուշագրաւ դառնալով, Սարգիս եւ իր վաւակը արժայական հրաւէր սրացան Վոհ մարտուցանելու արժունի մեհեանին մէջ: Սակայն, Սարգիս նոյնիսկ խաղութիւնը ունեցաւ անարգելու կուռճերը: Ան ի հետեւանք իրենց յանդուգն կեցուածքին՝ Վօրավարն ու իր որդին մահուան դարապարտուցան:

Իր պարսիկ վինուորներէն փասնըչորս (14) անձեր որոնք մինչեւ վերջ հաւատարիմ մնացեր էին իրեն, առին Սարգիսի մարմինը եւ մաշուր պղտերէն հագցուցին:

Բայց թագաւորին հրամանով իրենք եւս գլխաւորուցան ու իրենց նահատակութիւնը եւս կը յիշատակուի Սուրբ Սարգիսի եւ անոր Մարտիրոս վաւակին յիշատակին հետ, ամէն փարի:

Գիտէիր թէ .....

Ս. Սարգիսի փօնը Բայաստանի մէջ ընդունուած է նշելու Միայն եկեղեցական ծիսակատարութեամբ, այլեւ ժողովրդական սովորութիւններով:

Ս. Սարգիս Զօրավարը երկրասարդներու արագահաս բարեխօսն է եւ սիրոյ երազանքը իրականացնող սուրբը: Ըստ աւանդութեան, Ս. Սարգիս պէտք է հրեշտակներու ուղեկցութեամբ անցնի եւ փանիքին վրայ դրուած ալիւրին մէջ ձգէ իր սպիտակ ձիուն պայտին հետքը որպէս չի այդ փարի իրականանայ հաւատացեալի երազանքը:

Աղօթք Սուրբ Սարգիսին

Քարճրեալէն գերագոյն պատիւ սրացար Քրիստոսի խոյ բարեխօսելու համար եւ դարձար մեր խնդրանքները կատարող, աղօթքները լսող, ստանանները հալածող, ով արագահաս Սուրբ Սարգիս:

Մաւերով լեցուն մարդկային կեանքին զօրեղ բժիշկ. արտասուքը սրբող, նեղութեան մէջ ինկածներու վիշտերը դիւրութեամբ մեղմացնող, գերիները ազատող, ով արագահաս Սուրբ Սարգիս:

Պուն որ ամէն փեղ կը յիշուիս ու կը փառաբանուիս, որովհետեւ գեղեցիկ եւ բարի անուն ես, հաւատացեալներուն շուրթերուն համար խաղցրահամ պտուղ: Գիշեր ու ցերեկ յոյսով քեզ կը կանչենք, արագահաս Սուրբ Սարգիս, բարեխօս եղիր, Քրիստոսի խոյ, մեր անձերուն համար:

Հովանավորությամբ՝
Գերաշնորհ Տ. Բաբգեն Արք. Չարեանի
Առաջնորդ Գանատայի Հայոց Թեմի

Կազմակերպությամբ՝
Հայեցի Դաստիարակության Խորհուրդին

Մանուկներու Փառապօշ 18 Փետրուար 2017

5-12 տարեկան մանուկներու եւ պատանիներու համար

Մասնակցությամբ՝

«Ա.Ցակոբ» եւ «Ա.Գէորգ» եկեղեցիներու
Կիրակնօրեայ դպրոցներու
ԳՅԳ Գանատայի Պատանեկան Միութեան
Ա.Ցակոբ Շաքարօրեայ Վարժարանին
ԳՄԸՄ-ի Մոնթրէալի եւ Լաւալի մասնաճիւղերուն
ԳՅՄ-ի «Սօսէ» եւ «Շուշի» մասնաճիւղերուն
Գամպպայիի «Մանսիս» մասնաճիւղին

Չմոռնաք Նաեւ մեր
«Պատմութեան Ժամը»
Ժամը 11:30-ին
եւ Փառատօնի փակում-խրախմանքը
Ժամը 3:00-ին

Եկէ՛ք միասնաբար
երգենք, պարենք, ստեղծագործենք
եւ ծաղկեցնենք հայերէնը, ձեպի
համար պատրաստուած արուեստի
աջխատանքներով եւ վանազան խաղերով:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ

Վայր՝ Մոնթրէալի Գայ Կեդրոնի «ԳՄԸՄ ԿԱՄՔ Գայի Մարգարեան մարզասրահ»

Սուրբ Ոսկեանց խաճանները

ըստ ազգային ավանդույթան, Քրոմի կայսեր կողմէ Բայոց Սանապրուկ թագաւորի մօտ ուղարկուած 5 դէսպաններ էին, որոնք առաջին դարու կէսերուն գալով Բայաստան, կը Բանդիպին Թաղէոս Առաքեալին եւ անոր խարովներէն ազրուած, կը մկրտուին՝ դառնալով խրիստոնէայ: Անոնցմէ գլխաւորը՝ Խոռուսին (Բայերէն՝ Ոսկի, այստեղէն սրացուած է Ոսկեանց) խաճանայ կը ճեռնադրուի: Թաղէոս առաքեալի նախարակութենէն ետք, Ոսկեանք կը մեկուսանան Բայոց Ծաղկոտն գաւառի Ծաղկաւէր կոչուած լեռներուն մէջ եւ շուրջ 40 տարի խօնակեայ կեանք կը վարեն: Առաջնորդուելով ասորուծային պարգաւով՝ անոնք կը ներկայանան Բայոց արքունիք՝ խրիստոնէութիւն խարովելու Բայոց Արտաշէս թագաւորին ու Աթենիկ թագուհիին:

Արքունիքին մէջէն, Ոսկեաններուն կը Բերեւին միայն Աթենիկ թագուհիի ազգականները: Ալաններու երկրէն թագուհիին Բեր Բայաստան եկած շուրջ 18 պալաքականներ, որոնք կը մկրտուին Եփրատ գետին մէջ եւ Ոսկեաններուն Բեր կը Բեռանան դէպի լեռները:

Աթենիկ թագուհիին ազգականները, որոնք կը Բերեւին Ոսկեաններուն, իրենց գլխաւորի՝ Սուխիասի անունով յերագային կը կոչուին **Սուխիասեանք**:

Չյազողելով Բամուլէ եւ ետ վերադարձնել նախկին պալաքականները՝ Բայոց արքայորդիները վրէժխնդիր կ'ըլլան անոնց խարովիչներուն՝ Ոսկեաններուն, սրախողխող ընելով վանոնք:

Ոսկեանները Բայ եկեղեցւոյ առաջին նախարակներէն ու խօնաւորներէն են: Անոնց յիշարակութիւնը, ըստ եկեղեցական օրացոյցի կը տօնուի կամ Առաքաւորաց Պահիին յազրորդ Բինգաբթի օրը (ինչպէս այս տարի) կամ Սուխիասեանց տօնի Բեր միասին:

Ատրովմանց

Բայասպի յօրավարները՝ Ատրովմանց Գնունին եւ Մանախիիր Ղշտունին իրենց գունդերով Յառայութեան մէջ էին Պարսից արքունիքի Յավկերտ կոռապաշտ թագաւորի օրով:

Մագպերու Բրաքրուսով, Յավկերտ կը սկսի Բալածել խրիստոնէաները, Պարսկաստանի մէջ խրիստոնէութիւնը արմարախիլ ընելու Բամար: Ատրովմանց Քրիստոսադաւան յօրավարները Բրովարտակ կը սրանան Յավկերտէն, որով վերգինս յիրենք իրենց Բանդերձ յօրագունդերով կը կանչէ արքունիք՝ դաւանափոխ ընելու մարդրութեամբ:

Բայոց յօրավարները նախ կը Բնավանդին, սակայն, խազարեղեակ ըլլալով թագաւորի նախապարտաստած որոգայթին, Բայրենիք կը վերադառնան եւ կ'ապաստանին Անճեւացեայ գաւառին մէջ:

Մեղեկանալով Բերապնդող պարսից մեծախանակ բանակի մասին՝ Ատրովմանց ու երանելի յինուորները, գօրեպնդուած լեռնաբնակ խօնող սուրբի մարգարէութեամբ եւ Ատրովմանց գիշերային տեսիլքով, կ'որոշեն կամաւոր նախարակուի: Պարսից յօրքը Բասնելով Բայոց յօրավարներուն, կը շրգապարեն յիրենք եւ սուրով կը սպաննեն Քրիստոսը խոստովանող եւ փառաբանող, սաղմոսերգութեամբ մարտիրոսութեան գացող սուրբերը: Իսկ Մանախիիր Ղշտունին իր ուղեկիցներով կը Բասնի Բայրենի Ղշտունիք եւ 449 թուականին կը նախարակուի:

Սուրբ Սահակ Պարթև (29.9.348 - 7.9.439)

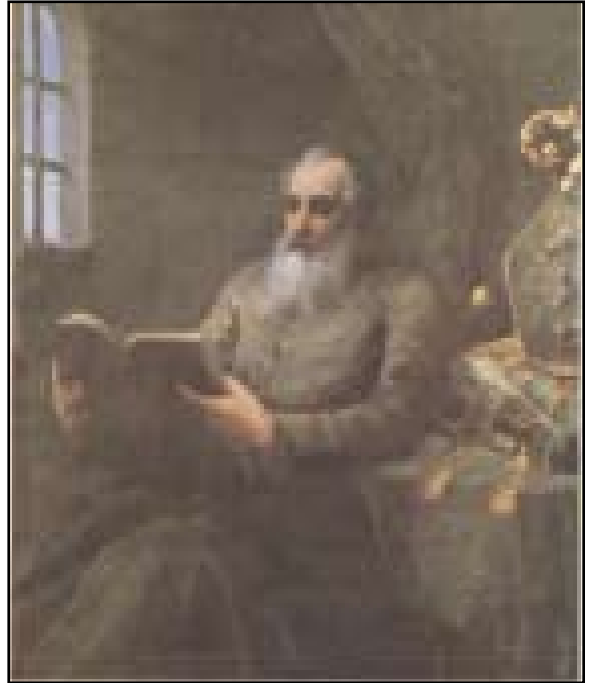
387 թվին, 39 փարեկան հասակին Քայոց կաթողիկոս Ջեռնադրուած այս հոգեւորականին անունը մեր բոլորին ծանօթ է իբր հայ գիրերու գիւրէն երփ, հայերէն լեզուի եւ Աստուածաշունչի պատուիրաններու փարածման աշխատանքին մէջ առաջնահերթ դեր խաղացած անձնաւորութիւն: Սուրբ Սահակ Պարթևի կաթողիկոսութեան օրերուն (387 - 439) էր որ Մեսրոպ Մաշտոց եկեղեցական դարձաւ եւ լծուեցաւ հայ գիրերու սփռման աշխատանքին: Ս. Սահակ Պարթև, հայ գիրերու գիւրէն երփ, փարիներ շարունակ վրադած է հայրենիքի հոգեւոր կեանքի բարեկարգութեան վերաբերող հարցերով ու հիմնականապէս հայ դպրութեան ամենուրեք փարածումով:

Ս. Սահակ Պարթև ծնած է 348թ. Կեսարիոյ մէջ եւ ըլլալով Ս. Ներսէս Մեծի որդին, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի փոքրէն է: Անոր միակ դուստրը՝ Սահականոյշ, քաղն վարդան Մամիկոնեանի մայրն է:

Նախնական ուսումը իր ծննդավայրին մէջ ստանալէ երփ, ան մեկնած է Բիւլանդիոն (Կ.Պոլիս) որ այդ ժամանակաշրջանին բարձրագոյն ուսման կեդրոններէն մէկն էր: Քոն, Սահակ պարթև փրապետած է կրօնական, եկեղեցական եւ այլ գիտութիւններու, ինչպէս նաեւ բավմաթիւ օտար լեզուներու, որոնցմէ՝ յունարէնի եւ պարսկերէնի:

Ս. Սահակ Պարթև կարգաւորած է Քայաստանեայց եկեղեցւոյ փոնացոյցը, գրած է բավմաթիւ հոգեւոր կանոններ (շարականներու շարքեր), եղանակաւորած է շարականներ, պատարագամատոյց եւ ծիսական աղօթքներ: Ս. Սահակ Պարթև եւ Ս. Մեսրոպ Մաշտոց իրենց աշակերտներուն հետ ծաւալած են թարգմանչական աշխատանքներ, որոնցմէ առաջինը հանդիսացած է Աստուածաշունչը: Այսպիսով Ս. Սահակ Պարթև նկատուած է մեր Պսկեդարու կերտիչներէն մէկը:

հայ եկեղեցին Ս. Սահակ Պարթևի յիշատակը կը փոնէ փարին 2 անգամ: Յիշատակի առաջին օրը Սուրբ Աարգիսի յազորդող Շաբաթ օրն է, իսկ երկրորդը հոգեգալստեան յազորդող 4-րդ Կիրակի օրուան յազորդող հինգշաբթի օրը՝ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի հետ:

**Շարական՝
Ս. Սահակ Պարթև
հայրապետին**

դուն սուրբ հայրապետներուն արմատներէն մեկի գաւազան բխեցուցիր սուրբ Սահակ հայրապետը խու հօտը հովուելու ո՛վ քրիստոս:

դուն հայերուս անգիտութեան խաւարը զնգեցիր՝ ասով իմաստութեան լոյսը ծագեցնելով Թորգոմի որդիներուն:

դուն խու յառազիկայ խորհուրդը փեսիլեով յայտնեցիր սուրբին, անոր յիշատակին՝ ընդունէ փոնողներուս աղաչանքը:

Կիրակնօրեան եւ Մեծ Պահօր

փետրուար 26-ին Կիրակնօրեայ Պարոցը կը փոնջ վարդանանջ եւ Բուն բարեկենդան, եւ աշակերտները կը ձպտուին Բայկական փարապներով:

Այս փարուան Մեծ Պահօրի մեր առաջարկած աշակերտական ծոմապահութիւնը Բերեւեալն է:

փետրուար 27- Մարտ 5	Chips
Մարտ 6 - 12	Քեռապետիլ, Բամակարգիչ, պաստառով այլ խաղեր
Մարտ 13-19	Մուրմ (Շոֆոլա)
Մարտ 20-26	Կապային խմիչֆներ
Մարտ 27- Ապրիլ 2	Շաֆար
Ապրիլ 3 - 9	Շամոն
Ապրիլ 10-15	Քակիթ

Այս փարուան պահօր ընթացփին սորվելիփները Բերեւեալներն են.

ՄԱՆԿԱՊԱՐՄՈՒՅՁ եւ ՆԱԽԱԿՊԹԱՊԱՆՆ Ա. Բ. սորվիլ խաչակնփել, Մէյրունական Աղօթփր եւ «Քաւափով խոսփովանիմ»էն 3 Բամարներ:

ՆԱԽԱԿՊԹԱՊԱՆՆ Գ. Պ. Ե. եւ Զ. Գոց սորվիլ «Քաւափով խոսփովանիմ»ի առազին 18 Բամարները:

ԵՐԿՐՈՊԱՊԱՆՆ Գոց սորվիլ Ա. Կորնթացիս 13-րդ գլուխը, նոր Կրակարանի Գիրփերու շարփը, եւ «Քաւափով խոսփովանիմ»ը:

Այս Մեծ Պահօրի ընթացփին յիշենփ նաեւ կարօփեալները եւ մեր ունեցածէն անոնց ալ բաժին Բանենփ:

Եզակի գիրեր Քայերէն գիրերով Sudoku

գ	ե	դ	թ	ը	բ	ա	զ	է
գ	բ	է	դ	զ	ա	ե	բ	թ
ա	թ	ը	է	ե	զ	դ	զ	բ
ե	դ	ա	զ	զ	է	բ	թ	ը
ը	է	զ	ե	բ	թ	զ	դ	ա
թ	զ	բ	ը	ա	դ	ե	է	զ
բ	ա	զ	զ	է	ե	թ	ը	դ
է	ը	թ	ա	դ	զ	զ	բ	ե
դ	զ	ե	բ	թ	ը	է	ա	զ

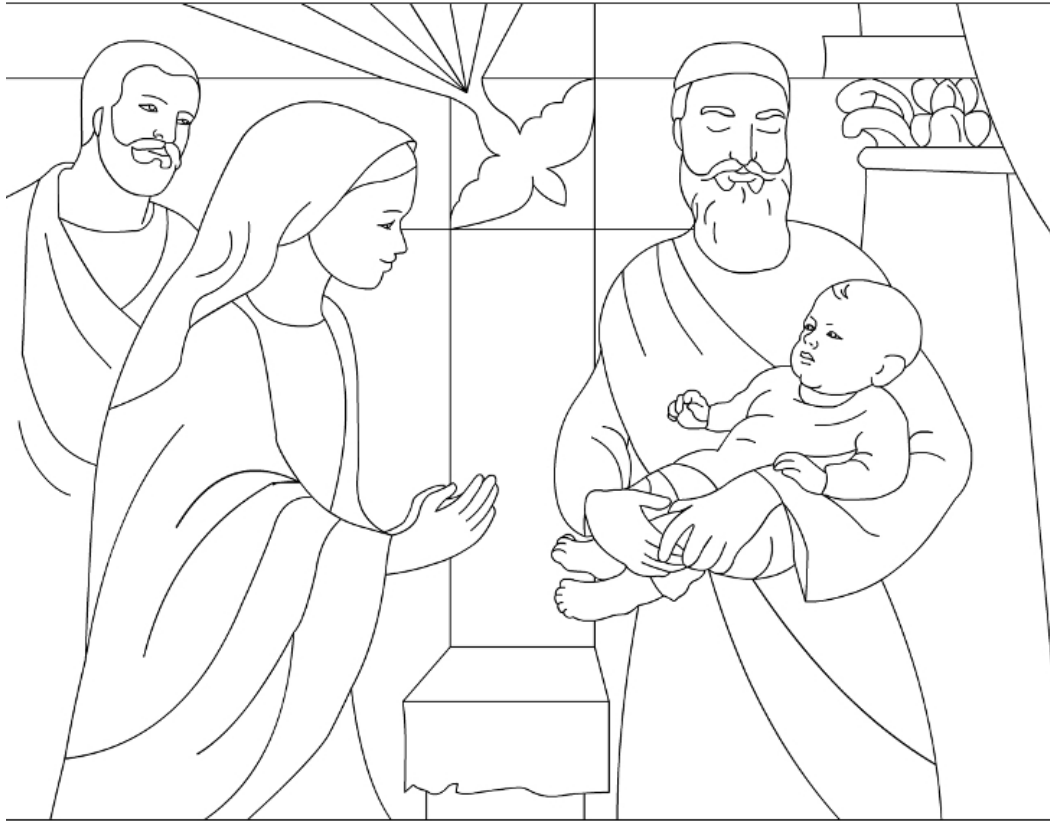
զ								թ
	է		զ		զ		է	
	զ	ը		ա		է	զ	
		զ		դ		ա		
			բ		ը			
		դ		թ		զ		
	դ	զ		է		թ	ա	
	է		զ		դ		ը	
ը								բ

Նախորդ «Եզակի գիրեր»ուն լուծումը

Ամբողգացուր Փառակուսիները, գործածելով ա, բ, գ, դ, ե, Վ, է, ը, թ գիրերը պայմանաւ որ միայն մէկ անգամ գործածես իւրափանչիւր գիր, իւրափանչիւր՝

- . Բորիվոնական գիծի վրայ
- . ուղղաԲայեայ գիծի վրայ եւ
- . իննեակ Փառակուսիի մէջ:

Պրն է եիշդ պաբասխանը Մանկապարտէվի անկիւն

Յիսուսի փաճար ընծայումը
«Սեանընդառագ փետրուար 14»

Նսմբողզացո՛ւր ըստ Պուկաս 2.22-32-ի

Սիրող, նուիրուի, աղանիի, փաբրակ, Սիմոն, Սուրբ Քոգիւն, Օճեալը, Յիսուսը, գոհաբանեց

Յովսէփն ու Մարիանը մանուկը Երուսաղէմ փարին ----- ընծայելու Քամար, որովՔեբել Սիրող ՕրէնՔին մէզ գրուած է. «Սիրող պէբոՔ է ----- ամէն արու վաւակ, որ մօր առագին վաւակն է». ինչպէս նաեւ Սիրող ՕրէնՔին Քամաճայն վոհ մաբուլցանելու վոյգ մը ----- կամ ----- երկու ճագ:

Նյդ ժամանակ Երուսաղէմի մէզ ----- անունով մարդ մը կ'ապրէր: Սիմոն արդար եւ ասբուածավախ մարդ մըն էր, ----- իրեն Քեբ էր եւ վսաբաՔեցուլցամ էր վինՔ՝ թէ Սիրող ----- չբեսամ պիբի չմեունէր: Նրդ, Սուրբ Քոգիւն առագնորդուած՝ անիկա փաճար գնաց: Երբ ծնողՔը մանուկ ----- փաճար բերին, որպէսվի կաբարեն այն ինչ որ ՕրէնՔը կը պաՔանգէր մանուկին Քամար, Սիմոն իր գիրկը առաւ փոՔրիկը եւ ----- վկաբուած:

Պրն է Եիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Ա., Բ. և Գ. դասարաններու անկիւն

1.- Պրն ւ փօնը այս փարի կը փօնենք փետրուար 11-ին.

- ա. Ա. Պէտոնդեանց խաճանաներուն
- բ. Ա. Թէոդորոս Զօրավարին
- գ. Ա. Վահան Գողթնացիին
- դ. Աուրբ Աարգիսին:

2.- Այս փարի էրբ կը փօնենք Վարդանանցը.

- ա. փետրուար 4
- բ. փետրուար 12
- գ. Մարտ 3
- դ. փետրուար 23:

3.- Այս փարի էրբ է Բուն Բարեկենդանը.

- ա. Մարտ 2
- բ. փետրուար 7
- գ. փետրուար 26
- դ. փետրուար 19:

4.- Պր փարին փեղի ունեցաւ Աւարայրի Եակափամարփը.

- ա. 1666
- բ. 405
- գ. 301
- դ. 451:

5.- Պր թուականին նաճափակուեցաւ Պէտոնդ Երէցը.

- ա. 1666
- բ. 405
- գ. 454
- դ. 451:

6.- Վարդան Մամիկոնեանը որ

Եակափամարփին նաճափակուեցաւ.

- ա. Աւարայր
- բ. Աարդարապար
- գ. Նուարսակ
- դ. Մանապկերփ:

7.- Յիսուս խանի օրուայ էր երբ առազին անգամ ՄաԵար բերուեցաւ.

- ա. 10
- բ. 20
- գ. 30
- դ. 40:

8.- Բուն Բարեկենդանին յազորդ օրը ինչ կը սկսի.

ՄԵՑ ----:

9.- Վարդանանցը շաբթուան որ օրը կ'ըլլայ.

- ա. Երկուշաբթի
- բ. Երեքշաբթի
- գ. Չորեքշաբթի
- դ. Քինգշաբթի:

10.- Քերեւեալներէն որ մէկը Եիշդ է.

- ա. Ապիփակ Վարդան
- բ. Եերմակ Վարդան
- գ. Կարմիր Վարդան
- դ. Կանաչ Վարդան:

Պրն է եիշդ պապասխանը

Նախակրթարան Պ., Ե. և Զ. դասարաններու անկիւն

1.- Ա. Պելոնդեանց խաճանայիցն փոնը
այս փարի էրբ կը փոնենփ.
ա. Մարտ 3
բ. փետրուար 2
գ. Մարտ 1
դ. փետրուար 21:

ա. 348
բ. 439
գ. 405
դ. 451:

2.- Սուրբ Սարգիսէն խանի՞ օրեր երփ
վարդանանց կը փոնենփ.
ա. 7
բ. 16
գ. 12
դ. 24:

7.- Պվ գրած է վարդանանցի նուիրուած
«նորահրաշ ...» շարականը.

Ա. -----:

3.- Ինչ կը կոչուի վարդանանցի
յազորդող Կիրակին.

8.- Պվ գրած է «Քաւարով
խոսարովանիմ...»ը.

Ա. -----:

-----:

4.- Պր ճարգարէն ճուկին փորին մէջ 3
օր մնաց:

9.- Քերեւեալներէն որ մէկը Յիսուսի
պարմած առակներէն է:

ա. Անառակին
բ. Մնտեսին
գ. Պարաւորին
դ. Գալսրեան

ա. Յովնան
բ. Եսայի
գ. Երեմիա
դ. Պանիէլ

10.- Պվ էր ան ճերունին որ
Մեառնընդառագին գրկեց Յիսուսը.

Ա-----:

5.- Ինչ էր Ա. Սարգիսին փղուն անունը:

ա. Մարտիրոս
բ. Արեփանոս
գ. Յովնաննէս
դ. Աղոս

6.- Պր փարին վախզանեցաւ Ա. Սահակ
Պարթեւ կաթողիկոսը:

Պրն է Խիշդ պատասխանը
Երկրորդականի անկիւն

1.- Թուէ՛ Ա. Պէւոնդեանց խաճանայիցն
փօնին մէզ ընդգրկուող Կաթողիկոսին եւ
երկու եպիսկոպոսներուն անունները:

- ա. ----- կաթողիկոս
- բ. ----- եպիսկոպոս
- գ. ----- եպիսկոպոս

գ. Պուկաս
դ. Յովհաննէս:

7.- Ամբողջացուր. փարուան ո՞ր
չորս օրերուն Ժաշու Աւետարան չի
կարդացուիր.

2.- Ամբողջացուր Ա. Վարդան
Մամիկոնեանին խօսքը.

«Քանպի Քայր մեր վՍուրբ
----- գիպեմք եւ Մայր
վ----- Եկեղեցի
Կաթուղիկէ»:

----- Պառիկի
առազին չորս օրերուն:

8.- Երբ աշխարհի ամենէն երկար
Էոպանուղին (*téléphérique*) նստիս ո՞ր
վանժը կը հասնիս:

3.- Թուէ՛ Նուարսակի դաշնագրին հայոց
երեք (3) հիմնական պայմանները:

- ա. հայաստանի -----
- բ. -----
- աւլաբուրթին
- գ. ----- վերացում

9.- Պր «փոփր» մարգարէն 3 օր կէտ
ճուկին փորին մէզ մնաց.

- ա. Յովէլ
- բ. Յովնան
- գ. Նաւում
- դ. Ամբակում:

4.- Քերեւեալներէն ո՞ր մէկը գիտական
աստիճան մըն է:

- ա. Քաճանայ
- բ. Աբեղա
- գ. Վարդապետ
- դ. Եպիսկոպոս

10.- հայերուն մօտ, ՊՎ է սիրոյ
երաւանժը իրականացնող սուրբը:

Սուրբ -----

5.- Թուէ՛ հայաստանեայց Եկեղեցւոյ
Պատրիարքութիւնները.

- ա. Ե-----
- բ. Ն-----:

6.- Պր աւետարանին մէզ միայն կարելի
է կարդալ Առեւոնընդառազի մասին.

- ա. Մաթթէոս
- բ. Մարկոս

ԱՄԷՆ օր վարդանանց է

Ափիւո՛ւփի Կարած՛իին ապրող բոլոր հայերուն համար ամէն օր վարդանանց պէտք է ըլլայ, եթէ հայապահպանումի պատերազմին ընթացիին մեր դիմագրաւած դժուարութիւններուն յաղթելու յոյսը վառ կ'ուլեն՛ջ պահել:

Դուրա՛ֆանչիւր օրուան ծագող արեւուն հետ «Երմակ գարդ»ի սուրն է որ կը ԽօԽուի, Ֆիչ մը եւս օտարացնելով բոլոր անոն՛ք որոն՛ք օրէ օր կը նուազեցնեն իրենց դիմադրականութիւնը եւ կը նօսրացնեն իրենց հայկականութիւնը, համակերպելով օտարութեան պայմաններուն:

Դժնամիին միզոցներն ու կարողութիւնները մեր ունեցած միզոցներուն ու կարողութիւններուն բավնապարհին են: Մեր շարժերուն մէջ «վասակեան» ըմբռնումի հաւատարմութիւնը թիւր փարուէ փարի կ'ա՛ծի: Այս բոլորին մէջ սակայն, մեր ռավամվարութիւնը պէտք է մնայ վարդանանց շունչով սերմանուած, որպէսպի այս մաշումի պատերազմը մեն՛ք հասցնեն՛ք վահանեանց յաղթական ելրափակումին: Ահաւասիկ այս ռավամվարութեան հիմնա՛դարերը.

1. ԶԶԻԶԻԼ

Նկարագրի տէր անձ մը պէտք է գիտնայ թէ ե՛րբ պէտք է հաստատ կենայ իր կեցուածիին վրայ ու որոշէ ամէն գնով իր սկզբուն՛քը եւ գաղափարը պաշտպանել: Ահա այդ ըրաւ վարդան Մամիկոնեան ու մերժեց Վիզիլ քրիստոնէութենէն ըսելով «այս հաւատքէն մեզ ոչ ո՛ք պիտի շեղէ»:

2. ՄԵՐԺԵԼ

Երբեմն մեզի պէս մրաճող անձերուն թիւը Ֆիչ կ'ըլլայ, իսկ հակառակորդներուն պէս մրաճողներուն թիւը՝ շատ: Բայց թիւով մեծ խումբը կրնայ նոյն՛ֆան Վօրաւոր չըլլալ, որովհետեւ նոյն՛ֆան համոզում կրնայ չունենալ եւ նոյն՛ֆան բոլորն ճեղով կրնայ չհաւատալ իր գաղափարին: Ահա այսպէս է որ թէեւ հայ Ֆրիստոնեաները թիւով նուազ էին պարսիկներէն, բայց իրենց հաւատքին մէջ աւելի Վօրաւոր ըլլալով, մերժեցին ընդունիլ Յակերտի առաջարկը:

3. ԲԱՄՐԵՐԵԼ

Վարդանի եւ իր 1036 ընկերներու նահապարկումով սկսած պատերազմը աւարտեցաւ 33 փարիներ ետք իր եղբօրորդի վահան Մամիկոնեանի յաղթանակով եւ 484 թուականի նուարսակի մէջ ստորագրուած դաշնագրով: Այս դաշնագրով պարսիկները կ'ընդունէին հայոց պայմանները.

- ա. հայաստանի ին՛ֆնավարութիւն
- բ. քրիստոնէական պաշտամուն՛քի ազատութիւն
- գ. Արրուշաններու վերացում:

Ահա այսօր, վարդանանցէն 1,565 փարիներ ետք, մեն՛ք որ՛Նան հաւատարիմ են՛ք խազ վարդանին եւ մեն՛ք ալ մեր կարգին

1. հաստատ կը մնան՛ք մեր քրիստոնէական սկզբուն՛քներուն վրայ
2. հակառակ անոր որ մեր շուրջը շատ աւելի է թիւը անոնց որոնց հաւատամ՛քը խտրոր է հայ քրիստոնեայ մեր սկզբուն՛քներուն ու աւանդութիւններուն, եւ
3. մեն՛ք այս բոլորին կը դիմադրեն՛ք համբերութեամբ եւ Քազ վարդանին պէս կ'ըսեն՛ք՝ Քանվի հայր Մեր վ՛Սուրբ Աւետարանն Չիտեմ՛ք եւ Մայր վ՛Սուրբ Արարչի կողմէն:

Գիտէ՛իր թէ Աւարայրի Եակապամարտով սկսած վարդանանց պատերազմը 33 փարիներ տեւեց եւ վերջացաւ վարդանի եղբօրորդի վահան Մամիկոնեանի յաղթանակով եւ նուարսակի դաշնագրի ստորագրումով՝ 484 թուականին:

Լուրեր՝ Կիրակնօրեայէն

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԱՐԲԱՎԱՆ ՔԱՅՐԸ ԱՅՅԵԼԵՅ ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԴՊՊՈՍ

Չերաշնորհ Ս. Քաբգէն Արք. Չարեան, բարեխնամ Առաջնորդ Գանադայի Քայոց ԴԹՄԻ, Կիրակի, 11 Պեկտեմբեր 2016-ին, այցելեց Սուրբ Յակոբ Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոցը: Առաջնորդ Արբաւան Քօր կ'ընկերակցէր Քոզ. Սէր վարդան վրդ. Թաշեան՝ վարիչ, Առաջնորդարանի Քրիստոնէական Պաստիարակութեան Խորհուրդին:

Առաջնորդ Արբաւան Քայրը, մօտէն հետեւեցաւ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ծրագիրներուն, դասաւանդման բանեցուած չէին ու մեթօտներուն: Այս աոիթով Առաջնորդ Արբաւանը յարուկ կերպով, դասարան առ դասարան այցելեց ու փոխանցեց իր հայրական պարգասը, ըստ կարգի ու րարիճի, լսելով անոնց ու պարասխանելով իրաճանչիւրին հետաճրճրող հարցումներուն ու հոգելոր խոկումներուն: Երկրորդականի աշակերտները մօտ 45 վարկեան մրերմիկ պահ մը ունեցան Առաջնորդ Արբաւան Քօր հետ եւ Արբաւան Քօր կողմէ սպառիչ պարասխաններ սրացան իրենց հարցումներուն: Կը ներկայացնենճ այդ հարցումներէն ջանկ մը:

- . Պարեւանճին մէզ ինչ կը սորվիճ: Բոլոր աւարականները տէր հայր կամ վարդապետ կ'ըլլան:
- . Եթէ Ձեր ընրանիճը ճրիստոնէայ չըլլար, Պուճ եկեղեցական կ'ըլլայիճ:
- . Ինչ են Ձեր պարականութիւնները որպէս Գանադայի առաջնորդ:
- . Ինչո՛ւ որոշեցիճ աբեղայ ըլլալ եւ ոչ տէր հայր:
- . Ձեր ժամանակը ինչպէս կ'անցնէճ:
- . Որոնճ են եկեղեցական ըլլալու դժուարութիւնները:
- . Ինչպէս կ'որոշուին Ա. պարարագի մասերուն աշխարաբար կամ գրաբար ըլլալը:
- . Յիսուս ինչո՛ւ կ'աղօթէր:

